

Joanna Lipińska
mgr
Uniwersytet Łódzki
e-mail: joanna.lipinska2@edu.uni.lodz.pl
ORCID: 0000-0002-9457-0842

Wykonanie zobowiązania sądu na podstawie art. 139¹ k.p.c.

Streszczenie

Niniejsze opracowanie poświęcono szczegółowym zagadnieniom w przedmiocie przebiegu doręczenia pozwu lub innego pisma procesowego przez komornika na podstawie art. 139¹ k.p.c. Omówiono, w jaki sposób powód może wykonać zobowiązanie, jeśli sąd wdroży procedurę określoną w art. 139¹ k.p.c.

W pierwszej części artykułu omówiono problem przedstawienia przez powoda dowodów przebywania pozwanego pod adresem wskazanym w pozwie. Wskazano, jakimi środkami dowodowymi powód ma możliwość udowodnienia, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie. Wyjaśniono również, jakie dalsze czynności podejmie sąd, jeśli wyda postanowienie o stwierdzeniu braku podstaw do uznania doręczenia za skuteczne z uwagi na nieudowodnienie przez powoda okoliczności przebywania pozwanego pod adresem wskazanym w pozwie.

W dalszej części opracowania wyjaśniono drugie z możliwych zachowań powoda, umożliwiających wykonanie zobowiązania sądu poprzez wskazanie innego adresu przebywania pozwanego.

Trzecią część artykułu poświęcono doręczeniu pozwu lub innego pisma procesowego wywołującego potrzebę obrony praw pozwanego za pośrednictwem komornika sądowego. Omówiono, jakie wymagania musi spełniać wniosek złożony do komornika sądowego, by nie został przez niego zwrócony. Na zakończenie wyjaśniono wszystkie możliwe warianty przebiegu czynności doręczenia pozwu za pośrednictwem komornika sądowego i omówiono

konsekwencje każdego z wariantów. Wskazano również na możliwość zlecenia komornikowi sądowemu poszukiwania aktualnego adresu zamieszkania pozwanego.

Niniejszy artykuł stanowi analizę obowiązujących regulacji prawnych zawartych w ustawie Kodeks postępowania cywilnego, a także dorobku literatury, w szczególności aktualnych opracowań komentarzowych.

Słowa kluczowe: doręczenie komornicze, doręczenie pozwu, doręczenia w postępowaniu cywilnym, aktualny adres zamieszkania pozwanego, przebywanie pozwanego pod adresem wskazanym w pozwie

Wprowadzenie

Jeżeli pozwany, pomimo powtórnego zawiadomienia zgodnie z art. 139 k.p.c., nie odebrał pozwu lub innego pisma procesowego wywołującego potrzebę podjęcia obrony jego praw, a w sprawie nie doręczono mu wcześniej żadnego pisma w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających i nie ma zastosowania art. 139 § 2–3¹ k.p.c. lub inny przepis szczególnie przewidujący skutek doręczenia, zachodzi konieczność doręczenia pisma przy zastosowaniu procedury określonej w art. 139¹ k.p.c. Wówczas przewodniczący informuje powoda o nieskuteczności doręczenia pisma pozwanemu. Jednocześnie przesyła odpis pisma dla strony przeciwnej i zobowiązuje powoda do doręczenia pozwanemu przesłanego kompletu dokumentów za pośrednictwem komornika.

Tryb doręczenia pierwszego pisma procesowego wywołującego potrzebę obrony praw pozwanego, którą przewiduje art. 139¹ k.p.c., polega nie tylko na konieczności zlecenia komornikowi sądowemu doręczenia pisma. Wprawdzie art. 139¹ § 1 k.p.c. stanowi wprost, że przewodniczący „zobowiązuje do doręczenia tego pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika”, przepis art. 139¹ § 1 k.p.c. należy jednak interpretować łącznie z treścią art. 139¹ § 2 k.p.c. Ustawodawca w art. 139¹ § 2 k.p.c. przewiduje, że powód po otrzymaniu informacji o nieskuteczności doręczenia pierwszego pisma procesowego wywołującego potrzebę obrony praw pozwanego może zachować się w trojaki sposób. Według tego przepisu powód może złożyć w terminie dwóch miesięcy do akt potwierdzenie doręczenia pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika, może również zwrócić pismo do sądu wraz ze wskazaniem aktualnego adresu pozwanego albo wykazać dowód, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie. W tym względzie może być myląca redakcja art. 139¹ § 1 k.p.c., która sugeruje, że powód musi zlecić komornikowi sądowemu

doręczenie pisma¹. W świetle regulacji zawartej w art. 139¹ § 2 k.p.c. zlecenie doręczenia pisma procesowego za pośrednictwem komornika jest bowiem jedną z możliwych czynności, jakie może podjąć powód, ale nie jedyną. Oznacza to, że powód według swojego własnego wyboru może doręczyć pismo za pośrednictwem komornika albo wskazać nowy prawidłowy adres pozwanego bądź wykazać prawidłowość dotychczasowego adresu pozwanego podanego w sprawie. Jak słusznie wskazuje Ł. Zamojski, wybór jest swobodny i zależy tylko od woli powoda – nie musi on w żaden sposób uzasadniać swojego wyboru ani też wykonywać naraz wszystkich czynności, wystarczy, że wykona tylko jedną z nich². Tym niemniej wybór rozwiązania przez powoda będzie w każdym przypadku uzależniony od stanu faktycznego sprawy i wiedzy powoda w kwestii aktualnego adresu zamieszkania pozwanego.

Wykazanie okoliczności przebywania pozwanego pod adresem wskazanym w pozwie

Jeśli powód jest pewien albo jego przypuszczenie w przedmiocie aktualnego miejsca pobytu pozwanego graniczy z pewnością, powinien wypełnić zobowiązanie sądu poprzez wskazanie, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie. W takiej sytuacji powód przedstawia dowody wskazujące, że pozwany przebywa pod tym adresem. Takie rozwiązanie z pewnością jest tańsze niż zlecenie doręczenia przesyłki za pośrednictwem komornika sądowego. Ustawodawca w żaden sposób nie uregulował jednak, w jaki sposób powód ma udowodnić, że adres określony w pozwie jest właściwy, ani nie wskazał katalogu środków dowodowych, którymi można wykazać tę okoliczność. W związku z tym należy przyjąć, iż dowody przedstawione przez powoda mające na celu wykazanie, że pozwany zamieszkuje pod adresem wskazanym w pozwie, będą podlegały ocenie według

---

1 Por. Ł. Zamojski, *Doręczenie pozwanemu pierwszego pisma procesowego wywołującego potrzebę obrony na podstawie art. 139(1) KPC*, „Monitor Prawa Handlowego” 2019, nr 3, s. 18; P. Rylski, *O nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego ustawą z 4.07.2019 r.*, „Palestra” 2019, nr 11–12, s. 22–23; J. Jankowski, *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego mocą ustawy z 4.7.2019 r. (cz. I – Przepisy ogólne; Właściwość sądu; Skład sądu; Wylączenie sędziego; Pisma procesowe i Doręczenia; Posiedzenia sądowe; Pozew)*, „Monitor Prawniczy” 2019, nr 18, s. 982; A. Tomaszek, *Nowe zasady postępowania po nowelizacji procedury cywilnej*, „Monitor Prawniczy” 2019, nr 19, s. 1038–1039; B. Włodkiewicz, *Funkcja ochronna doręczenia na podstawie art. 139¹ K.P.C.*, w: M. Dziura, T. Zembruński (red.), *Praktyka wobec nowelizacji postępowania cywilnego. Konsekwencje zmian*, Warszawa 2021, s. 204.

2 Ł. Zamojski, *Doręczenie...*, s. 18.

własnego przekonania sądu i na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego zgodnie z art. 233 k.p.c.³

Część przedstawicieli doktryny wyraża pogląd, że katalog środków dowodowych, za pomocą których powód może udowodnić, iż adres wskazany w pozwie jest prawidłowy, jest nieograniczony⁴. Zwolennicy tej koncepcji podnoszą, że skoro nie ma w tym przedmiocie żadnego ograniczenia, to istnieje możliwość udowodnienia okoliczności określenia prawidłowego adresu pozwanego wszelkimi możliwymi środkami dowodowymi przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego, a więc m.in. przez zeznania świadków, dowody z dokumentów, nagrania. W literaturze można jednak spotkać się ze stanowiskiem, że katalog środków dowodowych mających na celu wykazanie prawidłowości określenia w pozwie adresu zamieszkania pozwanego jest ograniczony. Przedstawiciele tej koncepcji podnoszą, iż katalog środków dowodowych został ograniczony w sposób naturalny, albowiem zachodzi niemożność dopuszczenia i przeprowadzenia dowodów, które wymagają wyznaczenia rozprawy bądź posiedzenia jawnego albo nawet samego zawiadomienia pozwanego o terminie danej czynności⁵. Niemożliwe jest dlatego dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z ustnych zeznań świadków czy ustnego przesłuchania stron⁶.

Ponieważ sąd rozstrzyga, czy dowody mające na celu wykazanie, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie, są zasadne na posiedzeniu niejawnym, nie ma możliwości przeprowadzenia posiedzenia, którego przedmiotem będzie stwierdzenie, czy wskazany w pozwie przez powoda adres do doręczeń dla pozwanego jest prawidłowy. W konsekwencji również nie ma możliwości dopuszczenia i przeprowadzenia dowodu z zeznań świadków odnośnie do przebywania pozwanego pod adresem wskazanym w pozwie. Bardziej zasadne, aczkolwiek niepraktyczne, wydaje się więc stanowisko drugie, tj. o ograniczonym katalogu środków dowodowych. Oczywiście jest, że powód nie zawsze będzie dysponował dokumentem wykazującym przebywanie pozwanego pod danym adresem, lecz może zająć konieczność przesłuchania świadków, np. sąsiadów pozwanego. Katalog dowodów,

³ Ibidem, s. 24.

⁴ Por. M. Uliasz, *Art. 139¹ Doręczenie pism pozwanemu przez powoda*, w: J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z dnia 4.7.2019 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, Warszawa 2019, s. 103; M. Borożniuk, *Doręczenie komornicze w praktyce sądowej po zmianach procedury cywilnej dokonanych 7 listopada 2019 roku*, „Prokuratura i Prawo” 2021, nr 3, s. 122.

⁵ Ł. Zamojski, *Doręczenie...*, s. 24.

⁶ D. Markiewicz, *Art. 139¹ Doręczenie pisma pozwanemu przez powoda*, w: T. Szanciło (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–505³⁹. Tom I*, Warszawa 2019, s. 570; Ł. Zamojski, *Doręczenie...*, s. 24.

którym powód miałby wykazać rację swoich twierdzeń, jest więc w takiej sytuacji mocno ograniczony i sprowadzałby się praktycznie do dokumentu potwierdzającego odbiór przez pozwanego listu czy przekazu pieniężnego dokonanego za pośrednictwem operatora pocztowego. Nieracjonalne pod względem praktycznym byłoby zatem uniemożliwienie powodowi złożenie wniosku o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka, np. sąsiada pozwanego. Przyznać należy, że niejednokrotnie właśnie dowód z zeznań świadków w postaci sąsiadów pozwanego mógłby być jednym z kluczowych dowodów, a wręcz nawet jedynym dowodem w sprawie. Nie jest wykluczone, że pozwany mając świadomość i przypuszczając, że powód będzie dochodził w przyszłości np. roszczenia za wyrządzoną szkodę albo zapłaty za towar czy usługę, nie będzie odbierał od niego żadnej korespondencji. Powód nie będzie zatem dysponował dowodem z dokumentu potwierdzającym przebywanie pozwanego pod adresem wskazanym w pozwie. Skoro powód nie może złożyć wniosku o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka, a jednocześnie nie ma możliwości wykazania dowodem z dokumentu swoich twierdzeń, powód pozbawiony jest możliwości dochodzenia swoich praw i udowodnienia przed sądem, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie.

Według Ł. Zamojskiego⁷ rozwiązaniem niemożności dopuszczenia i przeprowadzenia dowodu z ustnego zeznania świadka czy ustnego przesłuchania strony powodowej jest zastosowanie odpowiednio art. 271¹ k.p.c. oraz 226¹ k.p.c., które zostały wprowadzone na mocy ustawy z 4 lipca 2019 roku (ZmKPC19). Pierwszy z wymienionych przepisów stanowi, że świadek składa zeznania na piśmie, jeżeli sąd tak postanowi. W takim przypadku świadek składa przyrzeczenie przez podpisanie tekstu przyrzeczenia. Świadek jest obowiązany złożyć tekst zeznania w sądzie w terminie wyznaczonym przez sąd. W art. 226¹ przewidziano, że ilekroć ustawa przewiduje wysłuchanie stron lub innych osób, stosownie do okoliczności może się to odbyć poprzez wezwanie stron do złożenia odpowiednich oświadczeń na posiedzeniu albo wyznaczenie terminu do zajęcia stanowiska w piśmie procesowym lub za pomocą środków porozumiewania się na odległość, o ile dają one pewność co do osoby składającej oświadczenie.

W związku z powyższym wydaje się, że powód ma możliwość wnioskowania o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków i przesłuchanie powoda, ale jedynie zgodnie z regulacją zawartą w przepisach z art. 271¹ k.p.c. oraz art. 226¹ k.p.c. W przeciwnym razie, tj. jeśli powód nie będzie miał możliwości wnioskowania o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków na podstawie art. 271¹ k.p.c. oraz powoda lub innych osób na podstawie art. 226¹

---

⁷ Ł. Zamojski, *Doręczenie...*, s. 24.

k.p.c., w praktyce może się okazać, że strona powodowa nie będzie decydować się na wykazywanie, iż pozwany mieszka pod adresem wskazanym w pozwie z uwagi na utrudnioną możliwość udowodnienia niniejszej okoliczności przed sądem.

Wątpliwa pozostaje kwestia, jakie dalsze czynności podejmie sąd, jeśli wyda postanowienie o stwierdzeniu braku podstaw do uznania doręczenia za skuteczne z uwagi na nieudowodnienie przez powoda okoliczności przebywania pozwanego pod adresem wskazanym w pozwie. W literaturze przyjmuje się, że jeśli upłynął już termin dwóch miesięcy od dnia doręczenia powodowi zobowiązania (art. 139¹ § 2 k.p.c.), sąd winien zastosować sankcję, którą przewiduje ustawodawca w art. 139¹ § 2 k.p.c., czyli zawiesić postępowanie w trybie art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c.⁸ Wątpliwa również jest kwestia, jakie czynności może podjąć powód, jeśli nie zgodzi się z postanowieniem sądu o stwierdzeniu braku podstaw przyjęcia doręczenia za skuteczne z uwagi na nieudowodnienie przez powoda okoliczności przebywania pozwanego pod adresem wskazanym w pozwie. Przyjąć należy, że jeśli powód nie zgadza się z wydanym przez sąd postanowieniem o braku podstaw do uznania doręczenia za skuteczne, nie może go zaskarżyć, gdyż żaden przepis nie wymienia takiego postanowienia jako zaskarżalnego zażaleniem, jak również nie jest kończącym postępowanie w sprawie. Zgodnie z art. 394 § 1 pkt 5 k.p.c. natomiast powodowi będzie przysługiwało zażalenie na postanowienie o zawieszeniu postępowania. W związku z tym dopiero po wydaniu przez sąd postanowienia o zawieszeniu postępowania powód będzie miał możliwość odniesienia się w zażaleniu do niezasadności uznania odmowy doręczenia za skuteczne.

Jeśli sąd stwierdzi, że zachodzą podstawy do uznania doręczenia za skuteczne, pozostaje pytanie, od jakiego momentu należy poczytywać, że doszło do skutecznego doręczenia pisma procesowego wywołującego potrzebę obrony praw pozwanego. Wydaje się, że skoro sąd przyjmuje, iż udowodnione zostało, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie, to oznacza, iż pozwany przebywał pod tym adresem również w czasie próby dokonania doręczenia przesyłki sądowej. W związku z powyższym skuteczne będzie doręczenie *per aviso* w trybie art. 139 § 1 k.p.c.⁹ Doręczenie pozwanemu przesyłki będzie zatem uznane za skuteczne siódmego dnia od drugiej próby doręczenia korespondencji przez doręczyciela. Jeśli postępowanie toczy się w trybie zwykłym, to przy zastosowaniu fikcji doręczenia prawdopodobne jest, że pozwany otrzyma co najmniej jeszcze jedną korespondencję przesłaną z sądu. Późniejsza korespondencja z sądu może zawierać np. zobowiązanie dla pozwanego albo zawiadomienie o kolejnym terminie

8 Por. M. Uliasz, *Art. 139¹...*, s. 104.

9 *Ibidem*.

rozprawy. Wobec tego pozwany w trakcie toczącego się procesu sądowego powyższe wiedzę o toczącym się przeciwko niemu postępowaniu. Jeśli w awizowanej przesyłce sądowej przesłany wraz z pozwem był nakaz zapłaty wydany w postępowaniu upominawczym lub nakazowym, to zastosowanie w takim przypadku fikcji doręczenia nie wyklucza możliwości dowiedzenia się przez pozwanego o wydanym przeciwko niemu nakazie zapłaty dopiero po wszczęciu postępowania egzekucyjnego. Pozwany wraz z zaskarżeniem nakazu zapłaty we wniosku o przywrócenie terminu do złożenia sprzeciwu lub zarzutów może jednakże wykazać, że w dacie awizacji przesyłki sądowej nie przebywał pod podanym adresem, np. z uwagi na pobyt w szpitalu czy wakacje. Wydaje się, że jeśli pozwany wykaze, że nie miał możliwości odebrania korespondencji sądowej, sąd powinien przywrócić termin do zaskarżenia orzeczenia. W takim stanie faktycznym okazuje się, że regulacja, której celem była likwidacja tzw. fikcyjnych procesów, nie realizuje swojej głównej funkcji i mimo wdrożenia regulacji art. 139¹ k.p.c. może dojść do zaskarżenia orzeczenia dopiero na etapie postępowania egzekucyjnego.

W literaturze wyrażany jest pogląd, zgodnie z którym nie ma przeszkód, by powód już w pozwie dołączył dowody uzasadniające, że pozwany zamieszkuje pod adresem wskazanym w pozwie¹⁰. W takiej sytuacji nawet w razie nieodebrania przez pozwanego pozwu przewodniczący nie powinien stosować art. 139¹ k.p.c., ponieważ powód spełnił wymóg określony w § 2 art. 139¹ k.p.c. poprzez złożenie dowodu, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie.

Wydaje się, że wolą ustawodawcy nie było jednakże wprowadzanie praktyki udowadniania w pozwie, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie, gdyż istnieje zawsze obawa, że pozwany może zmienić miejsce zamieszkania przed doręczeniem mu pozwu. Zamysłem ustawodawcy było, aby sąd zyskał pewność, że w dacie awizowanej przesyłki pozwany przebywał pod adresem, na który została skierowana przesyłka sądowa. Ponadto ustawodawca używa sformułowania „dowód, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie”. Na uwadze należy mieć zatem całą konstrukcję procedury uregulowanej w art. 139¹ k.p.c. Przede wszystkim to, że tryb procedury określonej w art. 139¹ k.p.c. wdrażany jest po nieskutecznej podwójnej awizacji. Dopiero następstwem nieskuteczności doręczenia przesyłki po podwójnej awizacji jest zawiadomienie o tej okoliczności powoda. Zawiadomienie natomiast zawiera jednocześnie zobowiązanie dla powoda, by przedstawił w terminie dwóch miesięcy dowód, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym

¹⁰ M. Klonowski, *Kierunki zmian postępowania cywilnego w projekcie Ministra Sprawiedliwości ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z 27.11.2017 r. – podstawowe założenia, przegląd proponowanych rozwiązań oraz ich ocena*, „Polski Proces Cywilny” 2018, nr 2, s. 192–193; Ł. Zamojski, *Doręczenie...*, s. 18.

w pozwie. Ogół tych okoliczności powoduje, że słuszne wydaje się uznanie za nieskuteczne przedstawianie w pozwie dowodów, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie. Należy bowiem uznać, że sformułowanie „przebywa pod adresem wskazanym w pozwie” winno być utożsamiane z przebywaniem pozwanego pod wskazanym adresem w dacie wypełniania przez powoda zobowiązania sądu (termin dwóch miesięcy po doręczeniu powodowi zobowiązania). Przy takim założeniu, że pozwany mieszka pod adresem wskazanym w pozwie w dacie wypełniania przez powoda zobowiązania sądu, można przyjąć domniemanie, że w czasie doręczania pozwanemu pierwotnej przesyłki nadanej przez sąd i okresu czternastu dni, w których pozwany nie podjął próby odebrania pisma, pozwany zamieszkiwał pod adresem wskazanym w pozwie. Argumentem przemawiającym za przyjęciem tej tezy jest fakt, że ustawodawca operuje czasownikiem w formie teraźniejszej „przebywa”, a więc w czasie, kiedy powód ma wypełnić zobowiązanie sądu. Powód nie zostaje zobowiązany m.in. do przesłania dowodu, że pozwany przebywał pod adresem wskazanym w pozwie przed próbą doręczenia mu pisma procesowego przez sąd, tylko gdy okaże się, że owe doręczenie było nieskuteczne. W tym brzmieniu przepisu nielogiczne byłoby udowadnianie w pozwie, że adres wskazany w pozwie jest adresem, pod którym przebywa pozwany, gdyż przedstawione dowody przez powoda mają potwierdzać, że powód nadal przebywa pod tym adresem, a nie że przebywał pod tym adresem przed doręczeniem pisma przez sąd. Przedstawienie przez powoda dowodów ma na celu sprawdzenie, czy pozwany nadal zamieszkuje pod adresem wskazanym w pozwie. Jeśli przyjmie się natomiast koncepcję, że możliwe byłoby wykazywanie tej okoliczności w pozwie, to sąd nie ma możliwości zweryfikowania, czy pozwany nadal przebywał pod wskazanym adresem albo czy chociaż przebywał tam w dacie awizacji przesyłki.

Jeszcze bardziej radykalne stanowisko przyjmuje M. Uliasz, wskazując, że powód musi wykazywać fakt przebywania pod adresem wskazanym w pozwie i to w okresie, w którym była awizowana pierwotna przesyłka sądowa¹¹. Nie można zgodzić się z tym kategorycznym stanowiskiem. W takiej sytuacji najlepszym dowodem byłby dowód z zeznań świadka, który mógłby potwierdzić przebywanie przez pozwanego pod wskazanym w pozwie adresem w danym okresie. Należy jednak pamiętać, że dowód z zeznań świadka będzie dopuszczalny, o ile sąd zgodzi się na złożenie przez świadka zeznań na piśmie (art. 271¹ k.p.c.). Nadto niewykluczonym jest, iż ten środek dowodowy może zostać uznany przez sąd za niewiarygodny. Skoro preferowanym dowodem jest dowód z dokumentu, to w jaki sposób powód miałby udowodnić, że w dacie awizowania przesyłki sądowej pozwany przebywał pod adresem

¹¹ M. Uliasz, *Art. 139¹...*, s. 103–104.

wskazanym w pozwie. Mając na względzie, że dowodem z dokumentu może być np. potwierdzenie odebrania przez pozwanego innego pisma, a powód dowiadyuje się po pewnym czasie, że nie doszło do skutecznego doręczenia pisma procesowego pozwanemu, to niemożliwe jest uzyskanie takiego potwierdzenia z datą awizacji przesyłki sądowej. Ścisłe uznanie, że powód ma za pomocą dowodu z dokumentu wykazać, iż w dacie awizacji przesyłki pozwanemu przez sąd pozwany przebywał pod adresem wskazanym w pozwie, oznaczałoby, że powód musiałby najpierw wiedzieć, kiedy sąd nadał przesyłkę pozwanemu. Ponadto powód w okresie awizacji musiałby próbować doręczyć pozwanemu inne pismo, aby ewentualnie dysponować dowodem potwierdzającym, że w dniu awizacji pozwany przebywał pod adresem wskazanym w pozwie. Wydaje się, że z praktycznego punktu widzenia jest to bardzo trudne do wykonania, a przede wszystkim pozbawione racjonalności. Nadto należy uznać, że gdyby wolą ustawodawcy było wykazywanie przez powoda, iż pozwany przebywał pod adresem wskazanym w pozwie w dacie awizacji przesyłki sądowej, to przepis art. 139¹ § 2 k.p.c. zawierałby w swojej treści wymóg, że powód ma wykazać przebywanie pozwanego pod adresem wskazanym w pozwie w dniu awizacji przesyłki nadanej pozwanemu przez sąd, natomiast art. 139¹ § 2 k.p.c. nie zawiera takiego wymogu.

Należy zgodzić się ze stanowiskiem przedstawionym przez część doktryny¹², że mankamentem jest pominięcie przez ustawodawcę w art. 139¹ k.p.c. regulacji przewidującej możliwość udowodnienia już w pozwie, iż pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie, co pozwoliłoby uniknąć konieczności wdrażania procedury określonej w art. 139¹ k.p.c. Wydaje się, że przyjęcie takiego rozwiązania ze wskazaniem szczególnych wymagań, mogłoby sprawdzić się w praktyce.

Powód na podstawie art. 187 § 1 pkt 3 k.p.c. jest zobowiązany do wskazania w pozwie informacji, czy strony podjęły próbę mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu, co technicznie, co do zasady, wiąże się z koniecznością przesłania do przeciwnika pisma przedsądowego. W związku z tym, gdyby ustawodawca przewidział możliwość udowodnienia w pozwie, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie, powód mógłby już na etapie przedsądowym zadbać o zgromadzenie dowodów wykazujących, że wskazany w pozwie adres pozwanego jest właściwy.

Wydaje się, że odebranie przez pozwanego przesyłki poleconej za potwierdzeniem odbioru (pod warunkiem, że pozwany osobiście odbierze pismo i że na

---

¹² M. Klonowski, *Kierunki...*, s. 192–193; J. Bodio, *Art. 139(1) Doręczenie pierwszego pisma przez komornika*, w: T. Zembrzusi (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian. t. I*, Warszawa 2020, s. 339.

potwierdzeniu – tzw. zwrotce – będzie widniał jego własnoręczny podpis, a przedmiotem korespondencji będzie pismo przedsądowe, np. wezwanie do zapłaty), a następnie wskazanie w pozwie tego samego adresu winno stanowić dowód, że adres wskazany w pozwie jest właściwy. Dodatkowo konieczne jest uregulowanie krótkiego terminu pomiędzy momentem odebrania przez pozwanego przesyłki przedsądowej a złożeniem pozwu. Wydaje się, że przyjęcie terminu maksymalnie dwutygodniowego można uznać za czas, w którym prawdopodobieństwo zmiany miejsca przebywania pozwanego nie powinno ulec zmianie. Zatem *de lege ferenda* właściwe wydaje się wprowadzenie do art. 139¹ k.p.c. możliwości wykazania przez powoda już w pozwie, że wskazany przez niego adres zamieszkania pozwanego jest właściwy. Powód, aby skorzystać z takiej możliwości, musiałby jednak dysponować potwierdzeniem odbioru przesyłki przez pozwanego poprzez przedłożenie w pozwie „zwrotki”, na której musiałby widnieć tylko i wyłącznie własnoręczny podpis pozwanego. Nadto pozew musiałby być złożony w terminie dwóch tygodni od dnia odebrania przedsądowego pisma przez pozwanego.

Wskazanie innego aktualnego adresu zamieszkania pozwanego

Jeśli powód wie o innym adresie zamieszkania pozwanego niż wskazany w pozwie, właściwe wydaje się, by odesłał do sądu odpis pisma procesowego dla pozwanego i wskazał kolejny adres, który według jego wiedzy jest aktualnym adresem zamieszkania pozwanego. W takiej sytuacji sąd powinien podjąć następną próbę doręczenia pierwszego pisma procesowego na kolejny podany przez powoda adres zamieszkania pozwanego.

Analiza przepisu art. 139¹ k.p.c. nie daje jasnej odpowiedzi co do dalszego postępowania sądu, gdy przesłanie pozwanemu korespondencji sądowej na kolejny nowy adres wskazany przez powoda okaże się nieskuteczne. Czy dojdzie wówczas do zawieszenia postępowania, czy też sąd ponownie wdroży regulację art. 139¹ k.p.c. i ponownie zobowiąże powoda do dokonania tzw. doręczenia komorniczego albo wskazania nowego adresu pozwanego lub dowodu, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie.

Sąd po otrzymaniu informacji o nowym adresie pozwanego dokonuje doręczenia w trybie art. 139 § 1 k.p.c., tym samym niejako cofa się do początkowego punktu procedowania. W związku z tym przy ewentualnej nieskutecznej próbie doręczenia przesyłki na kolejny nowy adres pozwanego można by po raz kolejny zastosować art. 139¹ k.p.c.¹³ Ponadto ustawodawca nie wyznacza żadnego limitu

---

¹³ M. Uliasz, *Art. 139¹...*, s. 103.

wskazywania po otrzymaniu zobowiązania przez powoda kolejnych adresów pozwanego, które uważa za właściwe, w związku z tym nie jest określone, ile razy maksymalnie sąd może nakładać na powoda obowiązek określony w art. 139¹ k.p.c. W literaturze podkreśla się, że możliwość zastosowania ponownie procedury określonej w art. 139¹ k.p.c. jest pewnego rodzaju „słabością” tej regulacji. Jednocześnie z uwagi na to, że w interesie powoda jest jak najszybsze dokonanie skutecznego doręczenia pozwu pozwanemu, wskazywanie przez powoda niewłaściwego adresu i kilkukrotne powtarzanie procedury określonej w art. 139¹ k.p.c. będzie stanowiło rzadkie sytuacje¹⁴. Ewentualne przedłużanie procesu będzie niekorzystne tylko dla powoda, który decyduje się na takie rozwiązanie zamiast zlecenia doręczenia korespondencji za pośrednictwem komornika sądowego.

Wydaje się, że powód przy otrzymaniu po raz drugi zobowiązania sądu na mocy art. 139¹ k.p.c. nie ma wyłączonej możliwości wypełnienia zobowiązania również poprzez wskazanie dowodów, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie. W praktyce może się okazać, że po pewnym czasie pozwany wróci do poprzedniego miejsca zamieszkania, które stanowi adres ujawniony w pozwie. Wraz z ponownym nałożeniem przez sąd zobowiązania na podstawie art. 139¹ k.p.c. otwiera się dla powoda nowy dwumiesięczny termin na jego wykonanie.

Doręczenie pierwszego pisma procesowego za pośrednictwem komornika sądowego

Jeśli powód zdecyduje się na zlecenie doręczenia za pośrednictwem komornika sądowego, musi w pierwszej kolejności skierować wniosek o doręczenie do właściwego komornika. To na powodzie spoczywa obowiązek ustalenia właściwego komornika. Choć nie wynika to wprost z przepisów, właściwość miejscową komornika sądowego ustala się na podstawie adresu, pod który ma nastąpić doręczenie pozwanemu przez komornika pisma procesowego wywołującego potrzebę obrony jego praw¹⁵. Ma to oczywiście racjonalne uzasadnienie, aby skierować wniosek do komornika, którego siedziba będzie położona najbliżej miejsca adresu pobytu pozwanego.

Ustawodawca w art. 9 § 2 KomSądU wprowadził regulację, zgodnie z którą komornik nie może odmówić wykonania czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1 i 2 KomSądU, jeśli jest właściwy do ich podjęcia i zostały one zlecone przez sąd, prokuratora albo osobę zobowiązaną przez sąd do złożenia wniosku. Dlatego

---

¹⁴ Ibidem, s. 103.

¹⁵ J. Bodio, *Art. 139(1)...*, s. 340.

należy uznać, że jeżeli komornik jest właściwy miejscowo do doręczenia korespondencji lub poszukiwania adresu zamieszkania, nie może odmówić przyjęcia zlecenia. *A contrario*, jeśli komornik jest niewłaściwy miejscowo do dokonania czynności albo zlecenie doręczenia nie zostało nałożone przez sąd, prokuratora albo osobę zobowiązaną przez sąd do złożenia wniosku, komornik ma obowiązek odmówić przyjęcia zlecenia doręczenia przesyłki pozwanemu. Argumentem potwierdzającym, że komornik niewłaściwy miejscowo do dokonania doręczenia obowiązany jest odmówić wykonania czynności, świadczy treść art. 10 ust. 1 KomSądU. Zgodnie z nim wierzyciel ma prawo wyboru komornika w sprawach, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1–2a KomSądU. Artykuł 10 ust. 1 KomSądU nie przewiduje natomiast możliwości wyboru przez wierzyciela komornika sądowego w sprawach określonych w art. 3 ust. 4 pkt 1 i 2 KomSądU.

Wniosek o doręczenie powinien spełniać wymagania określone w art. 126 k.p.c. Ponadto konieczne jest załączenie do wniosku o doręczenie pisma procesowego wywołującego potrzebę obrony praw pozwanego wraz z załącznikami. Powód powinien przekazać komornikowi sądowemu również orzeczenia sądu lub inne pisma sądowe¹⁶, jeśli sąd przesłał je do powoda, by ten następnie przekazał je komornikowi sądowemu w celu doręczenia pozwanemu. Z uwagi na treść art. 9 § 2 KomSądU stanowiącego, że komornik nie może odmówić wykonania czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1 i 2 KomSądU, jeśli zostały one zlecone przez sąd, prokuratora albo osobę zobowiązaną przez sąd do złożenia wniosku, konieczne jest udowodnienie, że obowiązek do złożenia wniosku został nałożony przez sąd. Powód powinien więc załączyć do wniosku o doręczenie zarządzenie skierowane do niego w przedmiocie zobowiązania nakładającego obowiązki wynikające z treści art. 139¹ k.p.c.

Jeśli wniosek o doręczenie będzie zawierał braki formalne, np. nie zostanie dołączone do wniosku pismo procesowe, które ma być doręczone pozwanemu, komornik zobowiąże podmiot zlecający (powoda) do ich uzupełnienia w terminie 7 dni od doręczenia pisma (art. 130 k.p.c. w zw. z art. 13 k.p.c.). Po bezskutecznym upływie terminu komornik zwróci podmiotowi zlecającemu wniosek. Brak uniemożliwiający nadanie sprawie biegu stanowi również uchylenie się od obowiązku fiskalnego, czyli braku zapłacenia stałej opłaty od wniosku o doręczenie pisma w wysokości 60 zł. Zgodnie z art. 22 § 2 KosztSądU, jeżeli nie uiszczono należnej opłaty, komornik wzywa wnioskodawcę do jej uiszczenia w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania. Jeżeli wniosek złożyła osoba zamieszkała lub mająca siedzibę

¹⁶ Por. M. Michalska-Marciniak, *Art. 139¹ KPC Doręczenie przez powoda*, w: A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–205*, Warszawa 2019, s. 890.

za granicą, która nie ma w kraju przedstawiciela, komornik wyznacza termin na uiszczenie opłaty nie krótszy niż miesiąc. Po bezskutecznym upływie terminu uiszczenia opłaty wnioszek podlega zwrotowi. Należy zaznaczyć, że powód zwolniony od kosztów sądowych jest również zwolniony od ponoszenia kosztów związanych z doręczeniem komorniczym. Wówczas niniejsze koszty pokrywa tymczasowo sąd, przy którym działa komornik. Stanowi o tym § 96 ust. 1b rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości – Regulamin urzędowania sądów powszechnych¹⁷, który wszedł w życie 9 października 2020 roku.

Jeśli wniosek o doręczenie nie ma braków formalnych, komornik sądowy zgodnie z art. 3a ust. 1 KomSądU w terminie 14 dni od otrzymania zlecenia dokonuje czynności doręczenia. W rzeczywistości sformułowanie „dokonuje doręczenia” należy w tym przypadku rozumieć jako podjęcie przez komornika sądowego w terminie 14 dni od otrzymania zlecenia próby doręczenia pisma, ponieważ czynności komornika nie muszą zakończyć się skutecznym doręczeniem pisma¹⁸. Na marginesie należy wskazać, że 14-dniowy termin od dnia otrzymania zlecenia do dokonania przez komornika sądowego doręczenia jest terminem instrukcyjnym, dlatego doręczenie pisma pozwanemu po upływie tego terminu jest skuteczne. Ponadto w literaturze wskazuje się, że zachowanie przez komornika sądowego 14-dniowego terminu od otrzymania zlecenia często jest niemożliwe, np. z uwagi na konieczność uzupełnienia braków formalnych wniosku¹⁹.

Próba doręczenia pisma procesowego pozwanemu na adres wskazany w pozwie może przebiegać w zróżnicowany sposób, a w konsekwencji różnie się zakończyć. Może więc dojść do skutecznego doręczenia pisma albo braku doręczenia²⁰. Do skutecznego doręczenia może dojść na skutek czynności komornika, który osobiście podejmie próbę doręczenia przesyłki pod adresem wskazanym w pozwie. Jeśli komornik zastanie w domu pozwanego, doręcza mu pismo procesowe za potwierdzeniem odbioru i z oznaczeniem daty (art. 3 ust. 4 pkt 1 KomSądU). Dzień wręczenia pisma i potwierdzenia odbioru korespondencji przez pozwanego liczony jest jako dzień skutecznego doręczenia pisma. Następnie komornik przesyła podmiotowi zlecającemu, tj. powodowi, potwierdzenie odbioru przesyłki przez pozwanego, po czym powód wykonuje zobowiązanie sądu i przesyła potwierdzenie odbioru korespondencji, na którym widoczna jest data doręczenia.

17 Dz.U. z 2019 r., poz. 1141.

18 Por. Ł. Zamojski, *Doręczenie...*, s. 19.

19 M. Uliasz, *Art. 3a Doręczenie osobiste przez komornika*, w: J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Ustawa o komornikach sądowych. Komentarz*, Warszawa 2019, Legalis (dostęp 2.05.2020).

20 Por. P. Sławicki, P. Sławicki, *Doręczenia pism za pośrednictwem komornika sądowego w postępowaniu zabezpieczającym, klauzulowym i egzekucyjnym*, „Przegląd Sądowy” 2020, nr 11–12, s. 78–79.

Podczas czynności komorniczych może się zdarzyć, że komornik zostanie pod adresem wskazanym w pozwie pozwanego, natomiast pozwany odmówi przyjęcia korespondencji lub odmówi podpisania potwierdzenia odbioru przesyłki. Ustawodawca w ustawie o komornikach sądowych nie normuje, jakie czynności ma podjąć komornik i czy należy uznać doręczenie za skuteczne, czy nie. Wydaje się, że w takiej sytuacji zasadne jest odwołanie się do regulacji przewidzianej w art. 139 § 2 k.p.c., która stanowi, iż jeżeli adresat odmawia przyjęcia pisma, doręczenie uważa się za dokonane. W takim przypadku doręczający zwraca pismo do sądu z adnotacją o odmowie jego przyjęcia. Odpowiednio do treści art. 139 § 2 zd. 2 k.p.c. komornik winien odnotować w protokole odmowę przyjęcia pisma lub odmowę podpisania potwierdzenia doręczenia i oznaczyć datę zdarzenia. Dodatkowym argumentem przemawiającym za tym rozwiązaniem jest to, że protokół komornika z czynności doręczenia będzie stanowił na mocy art. 244 k.p.c. dokument urzędowy, a treść wynikająca z dokumentu urzędowego objęta jest domniemaniem prawdziwości²¹. Analogicznie jak w pierwszym przypadku datą doręczenia będzie dzień, w którym komornik podjął próbę doręczenia, ale pozwany odmówił przyjęcia przesyłki lub podpisania potwierdzenia odbioru.

Ponieważ ustawodawca nie uregulował, w jaki sposób komornik ma postąpić w razie odmowy przyjęcia pisma i jak ma powiadomić o tej okoliczności powoda, właściwym rozwiązaniem jest skorzystanie z regulacji określonej w art. 3a ust. 3 zd. 3 KomSądU. Komornik powinien więc przesłać do powoda kopię protokołu, z którego wynika, że odmówiono przyjęcia pisma lub podpisania potwierdzenia odbioru oraz w razie odmowy przyjęcia pisma przesłać pismo procesowe, które miało zostać doręczone pozwanemu. Ponadto komornik powinien poinformować powoda o dacie skutecznego doręczenia korespondencji pozwanemu. Zakończeniem całej procedury będzie przesłanie przez powoda do sądu pisma procesowego stanowiącego odpowiedź na zobowiązanie sądu. Do pisma powód winien załączyć kopię protokołu nadesłaną od komornika i ewentualnie nieodebraną przez pozwanego korespondencję.

Kolejną możliwą sytuacją, której skutkiem będzie uznanie doręczenia za skuteczne, jest doręczenie *per aviso*. Komornik podczas czynności próby doręczenia pisma procesowego pozwanemu na adres wskazany w pozwie może nie zastać pod wskazanym w pozwie adresem zamieszkania adresata korespondencji, tj. pozwanego. Wówczas komornik zgodnie z art. 3a ust. 2 KomSądU ustala, czy pozwany zamieszkuje pod wskazanym adresem. Wydaje się, że zastosowany czasownik

---

²¹ Por. Ł. Zamojski, *Doręczenie...*, s. 21.

„ustala” nakłada na komornika obligatoryjny²² obowiązek powzięcia czynności zmierzających do ustalenia, czy pozwany zamieszkuje pod danym adresem, jeśli komornik nie zostanie w trakcie czynności pozwanego. W tym celu komornik może żądać niezbędnych informacji od podmiotów wymienionych w art. 761 § 1¹ pkt 13 k.p.c. pod rygorem przewidzianym w art. 762 k.p.c. (art. 3a ust. 2 zd. 2 KomSądU). Podmiotami, od których komornik może żądać informacji, czy pozwany zamieszkuje pod adresem wskazanym w pozwie, mogą być tylko i wyłącznie instytucje i osoby nieuczestniczące w postępowaniu, inne niż enumeratywnie wymienione w art. 761 § 1¹ pkt 1–12 k.p.c. M. Uliasz słusznie wskazuje, że w praktyce oznacza to konieczność pozyskania informacji od osób przebywających pod adresem, pod którym ma nastąpić doręczenie, sąsiadów albo innych osób, które według pozyskanych już informacji mogą znać miejsce zamieszkania adresata, np. członkowie rodziny adresata zamieszkujący w tej samej miejscowości²³. Jeśli wskazane wyżej osoby odmówią udzielenia komornikowi wyjaśnień bez podania uzasadnienia lub okaże się, że świadomie składali fałszywe wyjaśnienia, komornik może z urzędu nałożyć na te podmioty grzywnę w wysokości do dwóch tysięcy złotych (art. 762 § 1 k.p.c.).

Komornik sądowy zobowiązany jest do wpisania w protokole okoliczności zmierzających do ustalenia, czy pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie. Protokół powinien zawierać informacje, jakie kroki podjął komornik w celu ustalenia omawianej okoliczności, w szczególności od kogo powziął informację, jakiej treści, wraz ze wskazaniem daty i godziny czynności. Jeżeli komornik ustali, że pozwany przebywa pod wskazanym adresem, zgodnie z art. 3a ust. 3 zd. 1. KomSądU w oddawczej skrzynce pocztowej adresata umieszcza zawiadomienie o podjętej próbie doręczenia wraz z informacją o możliwości odbioru pisma w kancelarii komornika oraz pouczeniem, że należy je odebrać w terminie 14 dni od dnia umieszczenia zawiadomienia. Po bezskutecznym upływie 14 dni stosuje się fikcję doręczenia i pismo uważa się za skutecznie doręczone w ostatnim dniu terminu do odebrania przez pozwanego korespondencji.

Podkreślenia wymagają trzy zasadnicze różnice między doręczeniem na skutek zastosowania fikcji doręczenia przy doręczeniu za pośrednictwem operatora pocztowego i przez komornika sądowego. Po pierwsze, przy doręczeniu komorniczym, w przeciwieństwie od doręczenia za pośrednictwem operatora pocztowego na podstawie art. 139 § 1 k.p.c., które przewiduje podwójną awizację, a na każdym z zawiadomień jest wskazany termin 7 dni na odebranie korespondencji, komornik

---

22 Ibidem, s. 20.

23 M. Uliasz, *Art. 3a...*

pozostawia w oddawczej skrzynce pocztowej jedno zawiadomienie, określając z góry termin 14 dni na odebranie przesyłki. Druga różnica pojawia się, gdy komornik podczas osobistej próby doręczenia pisma nie zastaje pod wskazanym adresem pozwanego, lecz dorosłego domownika²⁴. W takiej sytuacji komornik, na podstawie art. 3a ust. 3 zd. 3 KomSądU, zobowiązany jest do pozostawienia dla pozwanego zawiadomienia wskazującego, że ma w terminie 14 dni odebrać korespondencję znajdującą się w kancelarii komorniczej oraz dodatkowo do pouczenia dorosłego domownika adresata o możliwości odebrania przez pozwanego pisma w kancelarii komorniczej w terminie 14 dni od dnia zawiadomienia, jednakże komornik nie może doręczyć pisma dorosłemu domownikowi. Art. 138 k.p.c. przy doręczeniu za pośrednictwem operatora pocztowego przewiduje natomiast, że w razie niezastania adresata w domu pismo sądowe można doręczyć dorosłemu domownikowi. Po trzecie, jeśli komornik nie zastanie w domu adresata korespondencji, lecz dorosłego domownika, to czynności w postaci pozostawienia przez komornika awizo dla pozwanego oraz pouczenia dorosłego domownika o konieczności odebrania przez pozwanego korespondencji i konsekwencjach niepodjęcia przesyłki poprzedzone są ustaleniem przez komornika sądowego, że pozwany zamieszkuje pod wskazanym w pozwie adresem zamieszkania. Doręczyciel pocztowy nie ma natomiast obowiązku ustalenia, że adresat korespondencji przebywa pod adresem, pod którym zastał dorosłego domownika²⁵.

Ostatnią czynnością, jaką komornik musi wykonać w omawianej sytuacji, jest przesłanie podmiotowi zlecającemu, tj. powodowi, kopii protokołu z informacją o dokonanych ustaleniach, dacie skutecznego doręczenia przesyłki, a jeśli nie doszło do doręczenia – przesłanie pisma procesowego, które miał doręczyć pozwanemu. Jeśli powód otrzyma od komornika komplet wyżej wymienionych dokumentów, może złożyć pismo procesowe do sądu stanowiące wykonanie zobowiązania sądu. Powód do pisma procesowego składanego do sądu powinien dołączyć kopię protokołu komornika z informacją o dokonanych przez niego ustaleniach, tj. datą, kiedy nastąpiło doręczenie pisma, a także zwrócić do sądu odpis pisma procesowego dla pozwanego, jeśli komornik ustali, że pozwany pod danym adresem zamieszkuje i mimo pozostawionego przez komornika zawiadomienia o konieczności odebrania korespondencji w terminie 14 dni przesyłki nie odebrał.

Próba doręczenia pisma procesowego pozwanemu może jednak zakończyć się brakiem skutecznego doręczenia. Ma to miejsce wtedy, gdy komornik nie zastanie adresata pod adresem wskazanym w pozwie. Następnie komornik przechodzi do

---

24 Ł. Zamojski, *Doręczenie...*, s. 21.

25 M. Uliasz, *Art. 3a...*

czynności ustalenia, czy pozwany zamieszkuje pod wskazanym adresem. Może okazać się, że na skutek dokonanych czynności, m.in. wyjaśnień sąsiadów, komornik ustali, że pozwany nie zamieszkuje pod wskazanym adresem, albo mimo powziętej próby ustalenia, czy adres jest prawidłowy, komornik nie będzie w stanie tego ustalić. Z próby bezskutecznego doręczenia komornik sporządza protokół, w którym opisuje stan faktyczny sprawy, podjęte próby ustalenia, czy adresat zamieszkuje pod wskazanym adresem, oraz wnioski. Następnie, zgodnie z art. 3a ust. 4 KomSądU komornik zwraca pismo podmiotowi zlecającemu doręczenie i przesyła kopię protokołu, w którym znajdują się informacje o dokonanych ustaleniach.

Podjęcie przez komornika ewentualnych dalszych czynności będzie zależało od decyzji powoda. Ustawodawca przewiduje bowiem w art. 3b KomSądU możliwość poszukiwania przez komornika aktualnego miejsca zamieszkania pozwanego.

Instytucja poszukiwania aktualnego adresu zamieszkania pozwanego podejmowana jest przez komornika sądowego tylko i wyłącznie na wniosek podmiotu zlecającego, tj. powoda. Komornik sam z urzędu nie podejmie takiej czynności. Wniosek o poszukiwanie aktualnego adresu zamieszkania pozwanego powinien spełnić wymagania określone w art. 126 k.p.c. oraz musi być opłacony. Wydaje się, że do wniosku o poszukiwanie aktualnego adresu zamieszkania pozwanego powód nie musi załączać odpisu pisma dla pozwanego, gdyż komornik nie dokonuje na tym etapie czynności doręczenia pisma.

Procedura poszukiwania aktualnego adresu zamieszkania pozwanego wdrażana jest tylko po spełnieniu dwóch przesłanek. Po pierwsze, gdy powód złoży wniosek o poszukiwanie aktualnego adresu zamieszkania, po drugie, gdy podjęta została nieskuteczna próba doręczenia pozwanemu przez komornika pisma procesowego wywołującego potrzebę obrony praw pozwanego, która zakończyła się ustaleniem, że pozwany pod wskazanym adresem nie zamieszkuje lub mimo podjętych działań nie można było tej okoliczności ustalić.

Czynności komornika w zakresie próby ustalenia aktualnego adresu zamieszkania pozwanego mogą zakończyć się w dwojaki sposób. Po pierwsze, komornik sądowy pomimo powzięcia czynności w zakresie ustalenia aktualnego adresu zamieszkania pozwanego nie ustali go. Po drugie, komornik dzięki uzyskanym informacjom od podmiotów, do których ma możliwość wniesienia zapytania, uzyska aktualny adres zamieszkania pozwanego.

Problematyczna pozostaje kwestia, jakie dalsze działania musi podjąć powód, gdy skutek podjętych przez komornika czynności ustalony zostanie aktualny adres pozwanego. W literaturze pojawiły się dwa przeciwstawne poglądy. Zgodnie z pierwszym stanowiskiem, jeśli komornik ustali aktualny adres zamieszkania pozwanego, powód na podstawie art. 139¹ § 2 k.p.c. zwraca do sądu pismo wywołujące potrzebę obrony praw pozwanego wraz ze wskazaniem ustalonego przez

komornika adresu pozwanego²⁶. Znaczna część doktryny uważa, że jeśli w terminie dwóch miesięcy, o których stanowi art. 139¹ k.p.c., uda się ustalić aktualny adres zamieszkania pozwanego, powód może samodzielnie podjąć kolejną próbę doręczenia korespondencji za pośrednictwem komornika pod nowym adresem zamieszkania pozwanego, bez konieczności zwracania pisma sądowi²⁷. Przychylić się jednak należy do pierwszej koncepcji, bowiem sąd zobowiązuje powoda do doręczenia korespondencji za pośrednictwem komornika na konkretnie określony adres pozwanego, a nie jakiegokolwiek adres. Po drugie, zgodnie z art. 3 ust. 4 pkt 1 KomSądU, komornik dokonuje doręczenia pozwu na skutek zlecenia tej czynności przez sąd, prokuratora albo osobę zobowiązaną przez sąd do złożenia wniosku. Jeśli powód samodzielnie zleca komornikowi dokonanie doręczenia korespondencji na nowy adres, nie zwracając uprzednio korespondencji sądowi wraz ze wskazaniem nowego adresu, to nie zostaje spełniona przesłana, o której stanowi art. 3 ust. 4 pkt 1 KomSądU, brakuje bowiem stosownego zobowiązania sądu do doręczenia korespondencji na nowy adres. Wobec tego komornik obowiązany jest odmówić dokonania zlecenia doręczenia na nowy adres.

Podsumowanie

Niniejszy artykuł zawiera omówienie trzech możliwości wykonania zobowiązania w trybie art. 139¹ k.p.c. Wbrew treści art. 139¹ § 1 k.p.c. stanowiącego, że przewodniczący zobowiązuje do doręczenia pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika, art. 139¹ § 2 k.p.c. przewiduje również inne możliwe zachowania skutkujące wykonaniem zobowiązania. Mianowicie powód w terminie dwóch miesięcy od otrzymania zobowiązania może przedłożyć do akt potwierdzenie doręczenia pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika, zwrócić pismo do sądu wraz ze wskazaniem aktualnego adresu pozwanego albo przedstawić dowód, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie.

26 A. Rewelska, *Zobowiązanie do doręczenia pozwu lub innego pisma procesowego wywołującego potrzebę podjęcia obrony praw pozwanego za pośrednictwem komornika – art. 139¹k.p.c.*, w: M. Białecki, S. Kotas-Turoboyska, F. Manikowski, E. Szczepanowska (red.), *Nowelizacja postępowania cywilnego. Wpływ zmian na praktykę sądową*, Warszawa 2021, s. 384.

27 S. Sołtysik, *Doręczenie komornicze (art. 139¹ k.p.c.) – próba oceny regulacji ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania przez ustawodawcę konstrukcji doręczenia autonomicznego*, w: M. Dziurda, T. Zembrzusiński (red.), *Praktyka wobec nowelizacji postępowania cywilnego. Konsekwencje zmian*, Warszawa 2021, s. 236–237; por. M. Uliasz, *Art. 3a...*; R. Fronczek, *Koniec z fikcją doręczeń. Pozew do rąk własnych dostarczy komornik*, w: J. Ojczyk (red.), www.prawo.pl/biznes/nowe-zasady-doreczania-pism-sadowych-procedura-doreczen,495757.html (dostęp 12.09.2021).

Jak wskazano powyżej, powód może wypełnić zobowiązanie sądu poprzez wskazanie okoliczności, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie. Ustawodawca nie wskazał jednak katalogu środków dowodowych, dzięki którym możliwe jest udowodnienie przebywania pozwanego pod adresem wskazanym w pozwie. Zasadne jest jednak uznanie, że katalog środków dowodowych mających na celu wykazanie, iż adres wskazany w pozwie jest prawidłowy, jest w sposób naturalny ograniczony. W związku z czym niemożliwe jest dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z ustnych zeznań świadków czy ustnego przesłuchania stron. Ponadto wskazano, że niewłaściwe jest przedstawianie w pozwie dowodów wskazujących prawidłowość określenia adresu zamieszkania pozwanego.

Powód mający wiedzę o innym adresie pozwanego może wykonać zobowiązanie sądu poprzez odesłanie pisma procesowego dla pozwanego i wskazanie adresu, który według jego wiedzy jest właściwy. W takim przypadku sąd podejmuje ponowną próbę doręczenia korespondencji pozwanemu na nowo wskazany przez powoda adres zamieszkania pozwanego.

Ostatnią z możliwości wypełnienia nałożonego na powoda zobowiązania sądu jest zlecenie komornikowi sądowemu doręczenia korespondencji adresowanej do pozwanego. W niniejszym artykule przedstawiono trzy sytuacje, w których dochodzi do skutecznego doręczenia korespondencji za pośrednictwem komornika. Pierwszą z nich jest doręczenie korespondencji bezpośrednio pozwanemu, którego komornik sądowy podczas czynności zastał w domu. Po drugie, doręczenie uznane zostanie za skuteczne w sytuacji, gdy komornik zastanie pozwanego pod wskazanym adresem podczas czynności, jednak pozwany odmówi przyjęcia pisma. Po trzecie, gdy komornik nie zastanie podczas czynności adresata korespondencji, ale ustali, że pozwany przebywa pod wskazanym adresem. W takich okolicznościach komornik pozostawi dla pozwanego w oddawczej skrzynce pocztowej zawiadomienie o konieczności odbioru korespondencji w terminie 14 dni. Po bezskutecznym upływie terminu na odebranie korespondencji doręczenie poprzez *per aviso* uznane zostanie za skutecznie doręczone.

Bibliografia

- Bodio J., *Art. 139(1) Doręczenie pierwszego pisma przez komornika*, w: T. Zembrzuski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian. T. I*, Warszawa 2020.
- Borodziuk M., *Doręczenie komornicze w praktyce sądowej po zmianach procedury cywilnej dokonanych 7 listopada 2019 roku*, „Prokuratura i Prawo” 2021, nr 3.

- Jankowski J., *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego mocą ustawy z 4.7.2019 r. (cz. I – Przepisy ogólne; Właściwość sądu; Skład sądu; Wyłączenie sędziego; Pisma procesowe i Doręczenia; Posiedzenia sądowe; Pozew)*, „Monitor Prawniczy” 2019, nr 18.
- Klonowski M., *Kierunki zmian postępowania cywilnego w projekcie Ministra Sprawiedliwości ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z 27.11.2017 r. – podstawowe założenia, przegląd proponowanych rozwiązań oraz ich ocena*, „Polski Proces Cywilny” 2018, nr 2.
- Markiewicz D., *Art. 139^l Doręczanie pisma pozwanemu przez powoda*, w: T. Szanciło (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz. Art. 1–505³⁹. Tom I*, Warszawa 2019.
- Michalska-Marciniak M., *Art. 139^l KPC Doręczanie przez powoda*, w: A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–205*, Warszawa 2019.
- Ojczyk J., *Koniec z fikcją doręczeń. Pozew do rąk własnych dostarczy komornik*, www.prawo.pl/biznes/nowe-zasady-doreczania-pism-sadowych-procedura-doreczen,495757.html.
- Rewelska A., *Zobowiązanie do doręczenia pozwu lub innego pisma procesowego wywołującego potrzebę podjęcia obrony praw pozwanego za pośrednictwem komornika – art. 139^l k.p.c.*, w: M. Białecki, S. Kotas-Turoboyska, F. Manikowski, E. Szczepanowska (red.), *Nowelizacja postępowania cywilnego. Wpływ zmian na praktykę sądową*, Warszawa 2021.
- Rylski P., *O nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego ustawą z 4.07.2019 r.*, „Palestra” 2019, nr 11–12.
- Sławicki P., Sławicki P., *Doręczenia pism za pośrednictwem komornika sądowego w postępowaniu zabezpieczającym, klauzulowym i egzekucyjnym*, „Przełęcz Sądowy” 2020, nr 11–12.
- Sołtysik S., *Doręczenie komornicze (art. 139^l k.p.c.) – próba oceny regulacji ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania przez ustawodawcę konstrukcji doręczenia autonomicznego*, w: M. Dziurda, T. Zembrzuski (red.), *Praktyka wobec nowelizacji postępowania cywilnego. Konsekwencje zmian*, Warszawa 2021.
- Tomaszek A., *Nowe zasady postępowania po nowelizacji procedury cywilnej*, „Monitor Prawniczy” 2019, nr 19.
- Uliasz M., *Art. 139^l Doręczanie pism pozwanemu przez powoda*, w: J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z dnia 4.7.2019 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, Warszawa 2019.
- Uliasz M., *Art. 3a Doręczenie osobiste przez komornika*, w: J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Ustawa o komornikach sądowych. Komentarz*, Warszawa 2019, Legalis.
- Włodkiewicz B., *Funkcja ochronna doręczenia na podstawie art. 139^l K.P.C.*, w: M. Dziura, T. Zembrzuski (red.), *Praktyka wobec nowelizacji postępowania cywilnego. Konsekwencje zmian*, Warszawa 2021.
- Zamojski Ł., *Doręczenie pozwanemu pierwszego pisma procesowego wywołującego potrzebę obrony na podstawie art. 139(1) KPC*, „Monitor Prawa Handlowego” 2019, nr 3.

Performance of an obligation towards the court pursuant to Article 139¹ of the Code of Civil Procedure

Abstract

This paper focuses on the detailed issues regarding the course of service of summons or other pleadings by a court-enforcement officer pursuant to Article 139¹ of the Code of Civil Procedure. It discusses the manner in which the plaintiff may perform their obligation when the procedure specified in Article 139¹ of the Code of Civil Procedure has been implemented by the court.

The first part of the article focuses on the plaintiff presenting evidence that the place of residence of the defendant is the same as that given in the summons. The author discusses the types of evidence by means of which the plaintiff may prove so. Moreover, the study specifies further measures the court undertakes if it issues a decision on lack of grounds to consider the service effective due to the fact that the plaintiff has failed to prove the circumstances of the defendant's residing at the address provided in the summons.

The further part of the article focuses on another possible solution through which the plaintiff may choose to perform their obligation towards the court, namely providing a different place of residence of the defendant.

The third part of the article discusses the question of serving summons or other pleadings as a result of which the defendant's rights must be defended by a court enforcement officer. It details the requirements that a petition filed with a court enforcement officer must meet to avoid dismissal on formal grounds. In the final part the author discusses all possible courses of service of summons by a court enforcement officer along with their consequences. It is noted that the court enforcement officer may be ordered to find out the current place of residence of the defendant.

It would be worth devoting a separate paper to the discussion of the question of the terms and sanctions for failure to meet the obligation stipulated in Article 139¹ of the Code of Civil Procedure.

Keywords: service by a court enforcement officer, service of summons, service in civil proceedings, current place of residence of defendant, place of residence of the defendant that is the same as that given in the summons

CYTOWANIE

Lipińska J., *Wykonanie zobowiązania sądu na podstawie art. 139¹ k.p.c.*, „Acta Iuris Stetinensis” 2023, nr 1 (vol. 42), 63–83, DOI: 10.18276/ais.2023.42-04.